

Landskapskaraktärsanalys

Med fördjupad analys av föreslagna bebyggelseområden i
Hjo kommuns samrådshandling för ny översiktsplan

Innehåll:

Förord.....	3
DEL I – Landskapskaraktärsanalys	4
Inledning del I	5
1.1 Landskapskaraktärsanalys	6
1.2 Landskapet i Hjo kommun med omgivning.....	7
1.3 Landskapskaraktärsområden i Hjo kommun.....	13
1.4 Fördjupning karaktärsområde Guldkrokens helåkersbygd.....	15
DEL 2 – Fördjupad analys av föreslagna bebyggelseområden.....	19
Inledning del 2	20
2.1 Spakås Bf6 med LIS-område	23
2.2 Tråkebo Bf7	31
2.3 Sannaområdet Bf21 och Dalslund Bf20.....	39
Referenser	46

Förord

Denna rapport har skrivits i samband med arbetet med en ny översiktsplan för Hjo kommun. Under arbetets gång efterfrågades ett kunskapsunderlag i form av en landskapskaraktärsanalys med fokus på västra Vätterstranden för att få en djupare förståelse för landskapets känslighet och potential vid bebyggelseutveckling. Landskapet kring västra Vätterstranden har höga natur- och kulturmiljövärden vilka bland annat är uppmärksammade som riksintresseområden för naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv.

Syftet med rapporten är bidra till en helhetsbild av landskapets resurser och samlade värden i Hjo kommun och dess förhållande till omgivande landskap. Landskapskaraktärsanalysen är tänkt att fungera som ett stöd vid beslutsfattande kring förändringar i landskapet. Detta som ett verktyg för att beskriva hur landskapet ser ut idag, varför det ser ut som det gör och vilken inverkan förändringar kan ha. Fokus riktas mot eventuell påverkan på natur- och kulturmiljövärden, landskapsbild och friluftsliv till följd av bebyggelseutveckling.

Rapporten består av två delar. Den första delen beskriver och karaktäriserar landskapet i Hjo kommun med omgivning, enligt metod för landskapskaraktärsanalys. I den andra delen används landskapskaraktärsanalysen för att bedöma landskapets känslighet och potential i fyra, från översiktsplanen, utpekade områden för bebyggelseutveckling.

Arbetet med rapporten har pågått under februari-april 2025. Kartor är skapade av och fotografier tagna av Mia Grönholdt om inget annat anges.

DEL I – Landskapskaraktärsanalys

Inledning del I

Denna del av rapporten är en beskrivning av landskapets karaktärsdrag i Hjo kommun med omgivningar. Först förklaras begreppet landskapskaraktärsanalys och metodiken kopplat till analysen. Därefter beskrivs landskapet i Hjo kommun i ett regionalt sammanhang. Ekologiska samband på landskapsnivå redovisas med stöd i det kunskapsunderlag som tagits fram inom Länsstyrelsen Västra Götalands handlingsplan för grön infrastruktur.

Landskapsbeskrivningen blir mer detaljerad ju längre fram i rapportdelen vi kommer. Landskapet kring Hjo delas in i fyra olika karaktärsområden: Guldkrokens helåkersbygd, Hjo stad, Kåkindsslätten och Hökensås skogsbygd. Karaktärsområdet Guldkrokens helåkersbygd innefattar landskapet utmed Vätterstranden och beskrivs mer ingående i ett fördjupat avsnitt, då västra Vätterstranden är rapportens fokusområde. I fördjupningsdelen analyseras landskapskaraktärens känslighet och potential inför förändringar.

Landskapskaraktärsanalysen i rapporten är ett resultat av sammanställning av tidigare skriven information om landskapet i området, kartstudier och fältstudier.

1.1 Landskapskaraktärsanalys

Landskap formas genom en sammansättning av geologiska och klimatologiska förutsättningar, vegetation, markanvändning, bebyggelse och infrastruktur. Enligt europeiska landskapskonventionen är landskap ”ett område sådant som det uppfattas av människor och vars karaktär är resultatet av påverkan av och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer.” Landskap som begrepp omfattar en helhet med flera olika beståndsdelar och kan ses som grundförutsättningar för kommande åtgärder och utveckling.

Landskapskaraktärsanalys är ett verktyg för att definiera vilka element och karaktärsdrag som bidrar till att vi får en känsla för ett område, ett landskap. Landskapskaraktär kan beskrivas som ett utmärkande och lätt igenkänningsbart mönster av element i landskapet som särskiljer ett landskap från ett annat. Landskapselement fyller även olika funktioner i form av till exempel livsmiljöer för olika arter och ekosystemtjänster.

Genom att förstå hur landskapet ser ut och varför det ser ut som det gör får vi möjlighet att värna om landskapets karaktär. Landskapskaraktärsanalysen kan fungera som ett underlag för att förstå hur olika åtgärder kan ge effekter på landskapets funktioner och karaktär. Målet med landskapskaraktärsanalysen är framför allt att beskriva landskapet- inte att peka ut lämpliga områden för exploatering. Analysen kan dock användas som underlag för att föreslå anpassningar i samband med exploatering.

Rapporten lutar sig mot en metodbeskrivning för integrerad landskapskaraktärsanalys (ILKA) utformad av Trafikverket. Metoden är främst utformad för regionalt underlag inför infrastrukturåtgärder men kan även användas för fördjupningar på lokal nivå. I rapporten används analysbegrepp hämtade från ILKA. För att beskriva vad som är unikt och karaktäristiskt för karaktärsområden används olika teman: *form*, *tidsdjup* och *ekologi* för analys. *Form* beskriver hur landskapet ser ut och är format. *Tidsdjup* bidrar med historien till varför det ser ut som det gör, hur landskapet ändrats genom tiderna. *Ekologi* lyfter fram ekologiska funktioner och naturmiljön som en karaktärsbildande del av landskapet. Den tematiska analysen bidrar med en icke-värderande beskrivning av landskapet och dess karaktär. Utöver analysbegreppen enligt ILKA har även *Rekreativvärden* och *friluftsliv* lagts till som en temarubrik i denna rapport, för att tydligare lyfta fram landskapets sociala värden.

För bedömning av hur olika åtgärder kan påverka landskapskaraktären används begreppen *känslighet* och *potential*. Syftet är att som ett komplement till den tematiska analysen skapa en sammanhängande och konkret bild av landskapets förutsättningar för utveckling. *Känslighet* för förändring formuleras på ett beskrivande sätt och belyser sårbara nyckelelement och karaktärsdrag. Landskapets *potential* formuleras framåtsyftande och ger förslag på hur landskapets karaktärsdrag och funktioner kan stärkas.

1.2 Landskapet i Hjo kommun med omgivning

Västra Götalands län

Västra Götalands län har en stor variation av naturtyper och är ett starkt utpräglad jordbrukslän. Landskapet varierar med de olika geologiska förutsättningarna. Det tidiga jordbruket var beläget på moränjordar som lätt gick att bearbeta med enkla redskap. Från denna tidiga odling finns spår i form av odlingsrösen. Där berggrunden är kalkrik är moränjordarna mer näringsrika och var mer attraktiv som odlingsmark. Där jordtäcket är tunnare, i nordöstra Västergötland, var man mer inriktad på boskapsskötsel. De regionala skillnaderna förstärktes under medeltiden och framåt då spannmålsodlingen ökade på slätterna vilket skedde på bekostnad av ängs- och betesmarker som istället minskade i areal. I skogsbygderna fortsatte mångbruket och boskapsskötseln kompletterades med skogsbruk och hantverk. Leriga gamla sjöbottnar utgör idag stora slättlandskap, styva lerjordar framför allt kring Vänern odlades upp först när jordbruket rationaliserades.

Länets skogsmarker är höglänta, i sprickdalslandskap och på platåbergen i nordöst där de domineras av barrskog och blandskog. Lövskogar finns främst i otillgängliga rasbranter och sumpskogar längs vattendrag samt på gammal inägomark där människan bidragit till att gynna lövträd. Den glesa lövskogen på inägomarken fungerade som jordförbättrare, vinterfoder till boskapen genom hamling och som virkestillgång. Dagens ädellövskog finns ofta på marker som tidigare nyttjats som slätterängar och betesmarker. Ekhagar har historiskt gynnats på större gods och gårdar, av ekonomiska och estetiska skäl. Det är ofta där vi hittar de kvarvarande ekhagarna idag. Stora ekar kan endast växa upp i ett öppet landskap, där marken hävdats genom bete eller slätter. Jätteträd och hamlade träd vittnar om att markerna tidigare varit öppnare. Arealen av lövbeklädda ängs- och hagmarker har minskat till följd av jordbrukets rationalisering med inriktning mot större sammanhängande åkrar och barrskogsproduktion.

Hjo kommun

Hjo kommuns landskap är starkt påverkat av närheten till Vättern och till Hökensås som sträcker sig genom kommunen. Vätternsänkan blev till genom förkastningsrörelser i berggrunden, då bergmassa bröts upp och bildade djupet som utgör Vättern. Hökensås bildades troligen i samma förkastning, men här sköts bergmassa upp i stället och bildade en urbergshorst. Landskapet mellan Vättern och Hökensås utgörs av gammal sjöbotten från avsmältningsskedet efter inlandsisen. Den efterföljande landhöjningen har bidragit till att den gamla sjöbottnen blottats. På västra sidan Hökensås finns ett landskap som hänger ihop med en större slättbygd västerut och är präglad av meandrande åar (Tidan med biflöden) som skär igenom lerjordarna.

Hjo stad har historiskt fungerat som en viktig överskeppningsort till Östergötland, under medeltid och 1600-tal pågick ett stort sjöfartsflöde över Vättern. Under Vasatiden tillhörde Hjo hertigdömet Östergötland. Östgötakloster hade ett stort godsinnnehav på den flacka kustremsan som omger Hjo. Klimatet vid Vättern förlänger odlingssäsongen på hösten och tillsammans med de bördiga jordarna skapas gynnsamma förutsättningar för jordbruk. Än idag präglar de stora gårdarna kulturlandskapet längst Vättern och området har utsetts till riksintresse för kulturmiljövård. Naturvärdena i området är tydligt kopplade till kulturlandskapet i form av ängs- och hagmarker och ekmiljöer.

Hjo kommun

Skog	Åker/öppen mark
Bebyggelse	Kommungräns
Vatten	

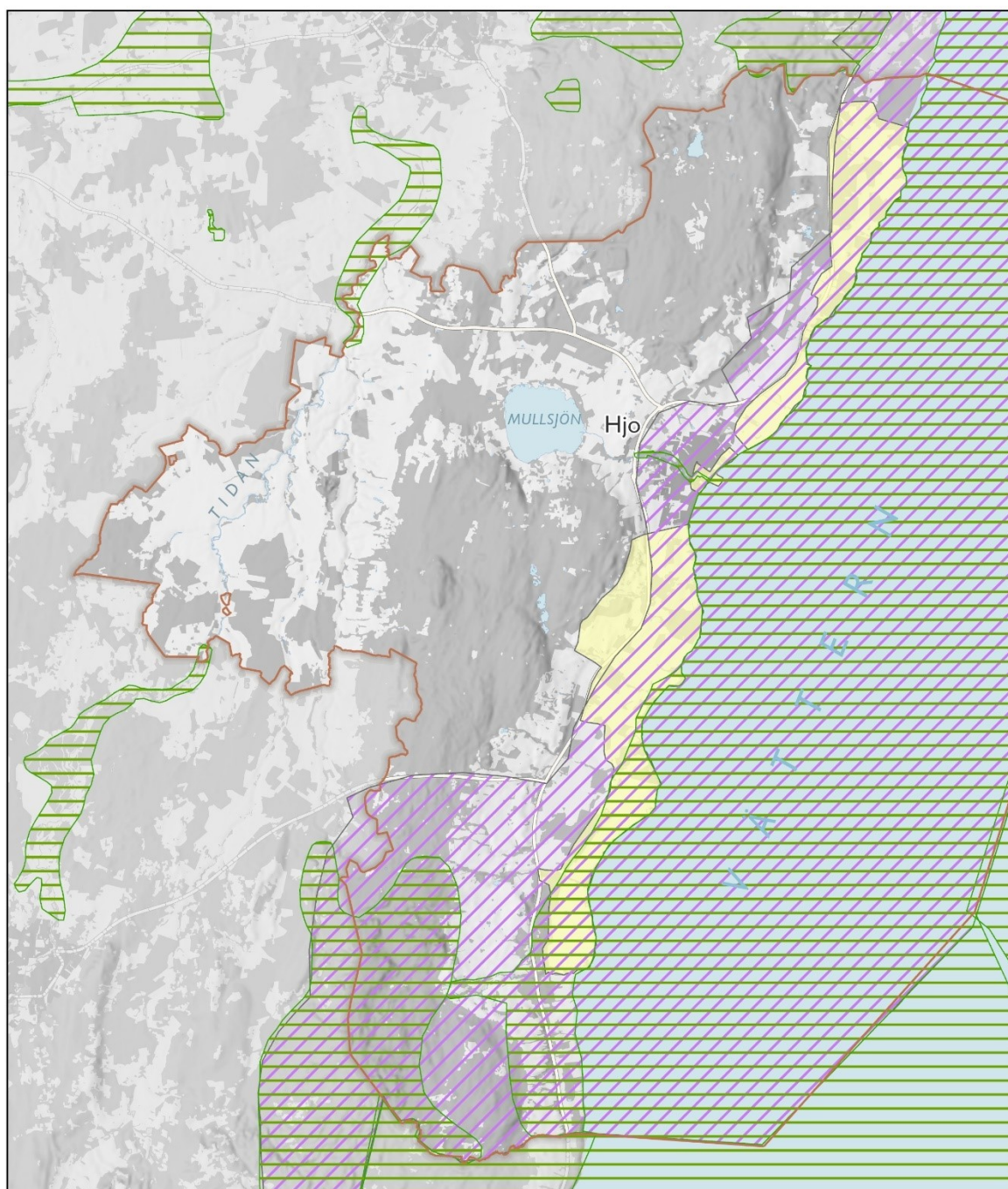
0 2 4 km

Riksintresseområden och skyddad natur i Hjo kommun

Hjo kommun omfattas geografiskt av flera riksintresseområden. De riksintressen som är mest relevanta för landskapsbilden och det upplevda landskapet är riksintresse för naturvård, kulturmiljövård och rörligt friluftsliv. Riksintressen för naturvård är ofta stora ekologiska helheter med variation av naturtyper och livsmiljöer för olika arter. Dessa områden anses vara viktiga för

grön infrastruktur i ett regionalt perspektiv. Även riksintresseområden för kulturmiljö och friluftsliv innehåller värden som är viktiga för grön infrastruktur och fyller en funktion för människans identitet och behov av rekreation. Det finns även flera skyddade naturområden i kommunen, i form av naturreservat och Natura 2000-områden. För närmare redovisning av riksintresseområden och skyddade naturområden i Hjo kommun hänvisas till översiktsplanen.

Riksintresseområden Hjo kommun

Riksintresse för naturvård	Riksintresse för kulturmiljövård
Riksintresse för rörligt friluftsliv	Kommungräns

0 2 4 km

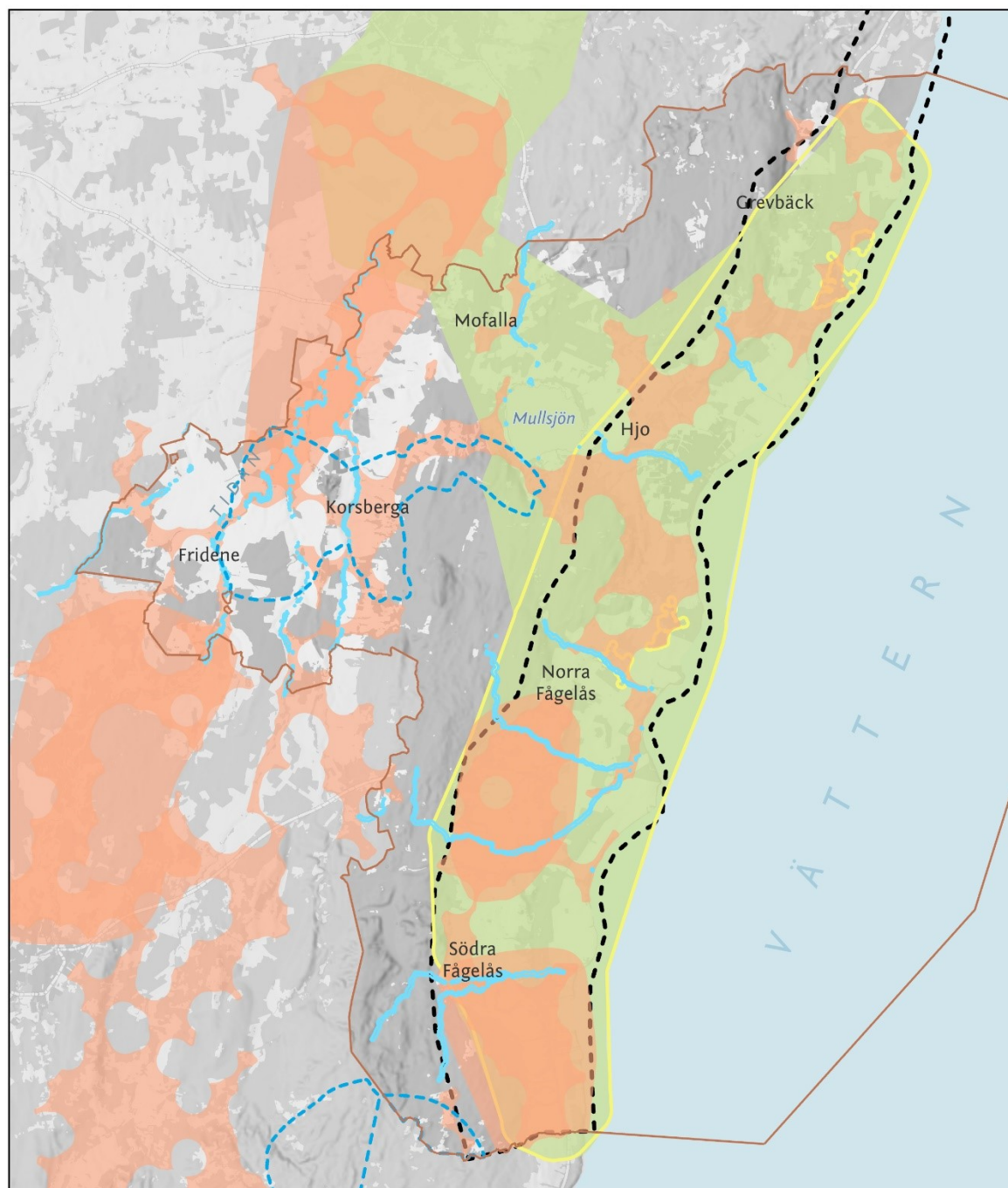
Grön infrastruktur – regional handlingsplan för Västra Götalands län

Länsstyrelsen Västra Götaland har tagit fram en handlingsplan för grön infrastruktur i länet. Grön infrastruktur definieras i handlingsplanen som ”ett nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande”. Arbetet med grön infrastruktur bygger på den grundläggande ekologiska teorin om att artrikedom generellt ökar med större sammanhängande kvalitativa livsytor och spridningsmöjligheter mellan dessa respektive minskar med minskade och isolerade livsytor.

Livsmiljöer förklaras som värdeelement, värdekärnor och sammanhängande nätverk av dessa som värdetrakter. Värdeetrakter är områden med hög ekologisk funktionalitet och bevarandevärden. Fördelningen av livsmiljöer i landskapet är kopplat till naturgeografiska faktorer men även till nuvarande och historisk markanvändning. Att definiera värdekärnor och värdetrakter på landskapsnivå ger ett kunskapsunderlag för att beakta grön infrastruktur i fysisk planering. Fragmentering av livsmiljöer i samband med exploatering lyfts fram som en av de största utmaningarna för grön infrastruktur.

Baserat på länets naturtyper och förutsättningar riktar handlingsplanen in sig på sex insatsområden: marina miljöer, sjöar och vattendrag, våtmarker, odlingslandskapet, skogen och skyddsvärda lövträd i landskapet. Till insatsområdet odlingslandskapet hör gräsmarker i form av åker och naturliga gräsmarker. Naturliga gräsmarker är ogödslad mark som kan vara både betesmarker och slåtterängar. Ekmiljöer, skyddsvärda lövträd, småvatten och kantzoner som brynmiljöer kopplas även till odlingslandskapet. Dessa naturmiljöer har gynnats av att människor hållit landskapet öppet genom jordbruk, men riskerar att försvinna vid förändrad markanvändning. Att jordbruksskiften delas upp kan göra marken mindre rationell att bruka, vilket kan leda till fragmentering och igenväxning.

I Hjo kommun finns värdekärnor för gräsmarker, våtmarker, lövskog och skyddsvärda träd som utgör värdetrakter och värdenätverk för grön infrastruktur. Framför allt området längst västra Vätterstranden är på ett regionalt plan påfallande rikt på lövträdsbevuxna miljöer som hagmarker, ekmiljöer, lövsumpskogar och alléer. Det betyder att det finns höga naturvärden, ofta kopplade till den historiska markanvändningen och odlingslandskapet i synnerhet, som är särskilt viktiga för grön infrastruktur på regional nivå. I värdetrakter finns det potential att värna om och stärka ekologiska samband och spridningsmöjligheter mellan värdekärnor i sårbara naturtyper.

Värdetrakter i Hjo kommun

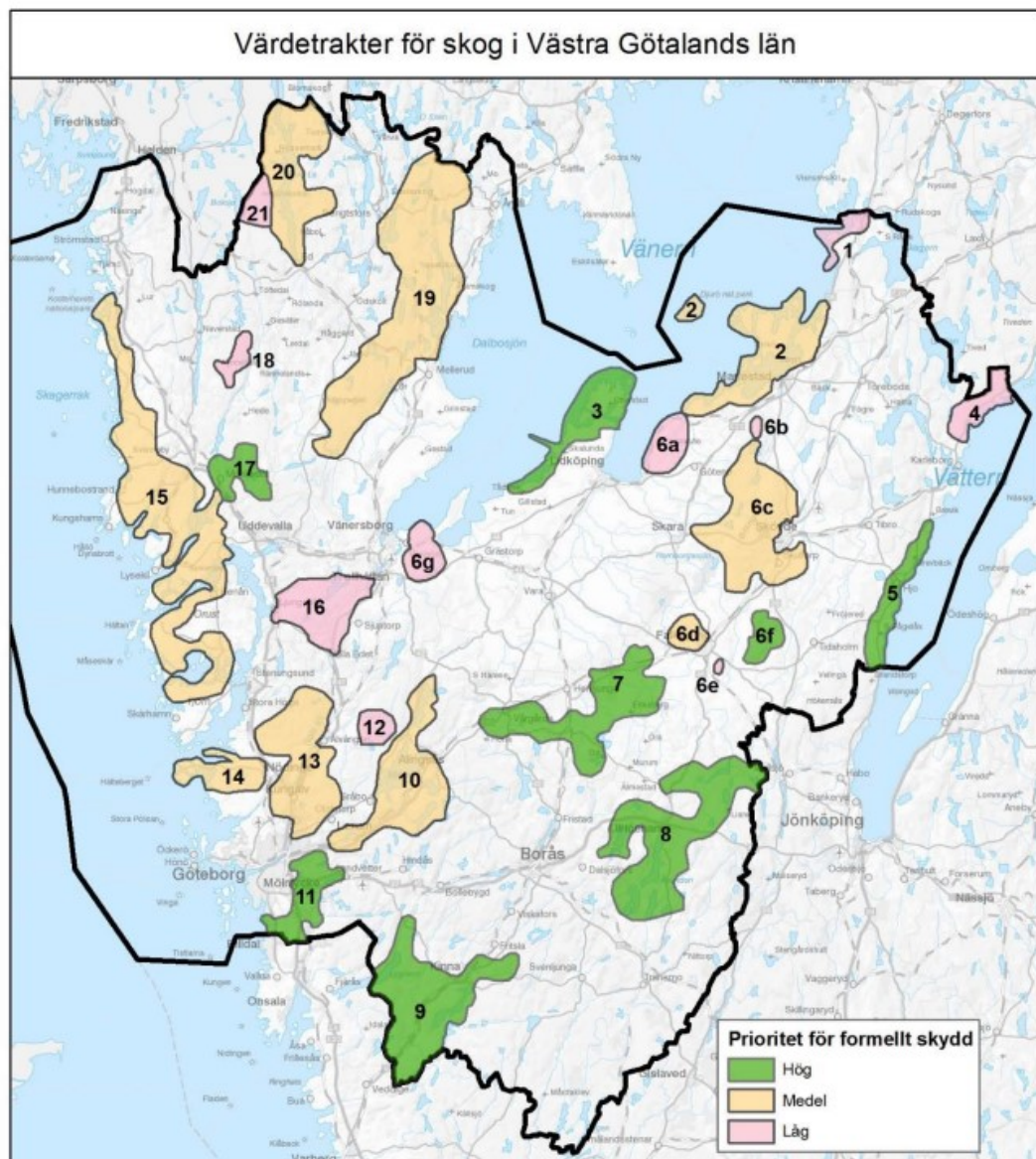
Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Skyddsvärda träd	Skyddsvärda ekar	Kantzon vattendrag
Ädellöv-och triviallövkog	Gräsmarker (även värdenätverk)	Våtmarker

0 2 4 km

Värdetrakter i Hjo kommun, geodata hämtad från Länsstyrelsens geodatakatalog. För gräsmarker redovisas även värdenätverk som innebär ett nätverk av värdekärnor där det finns goda spridningsmöjligheter för berörda arter.

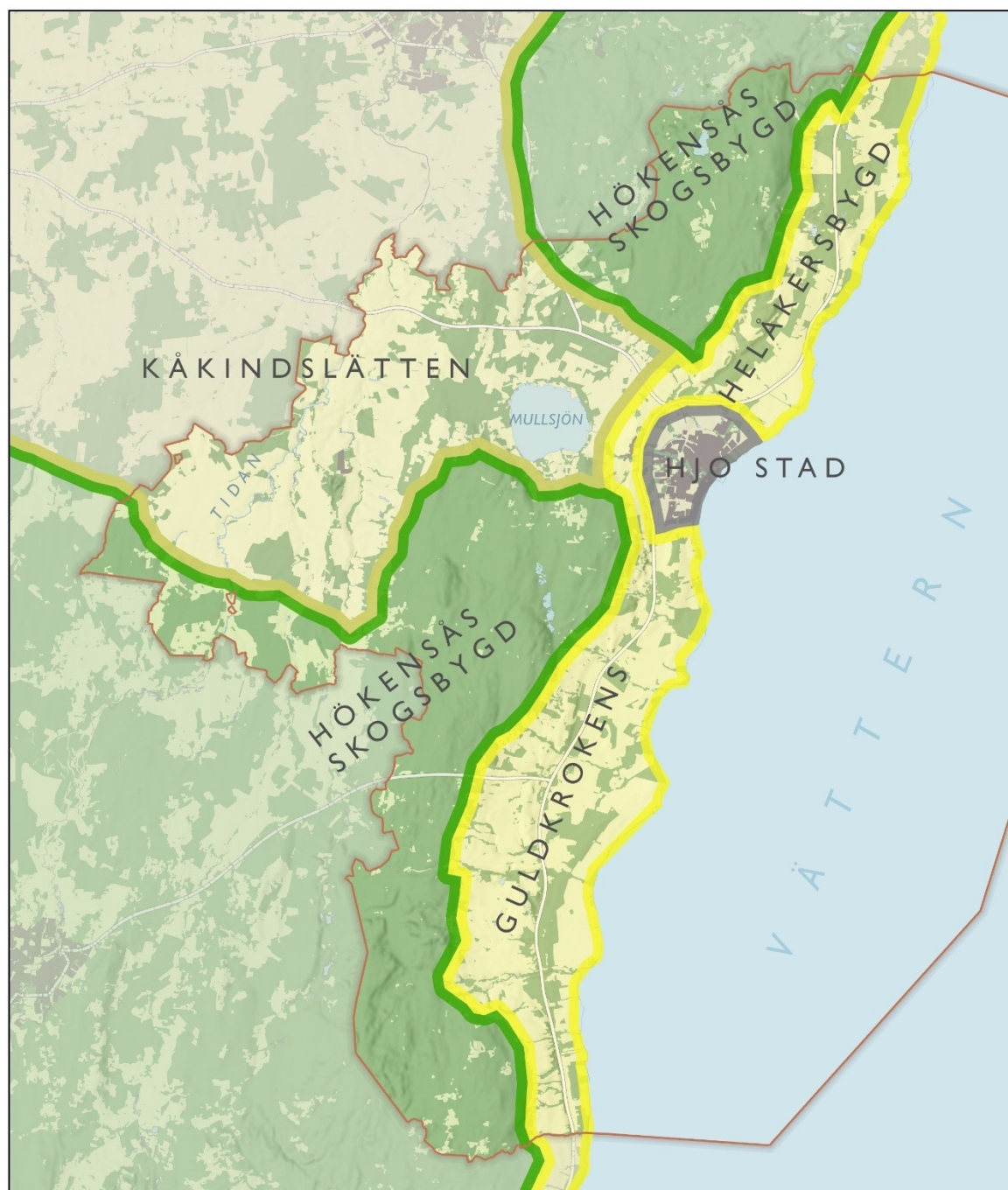

Nr	Namn	Nr	Namn
1	Åråsviken	9	Lygnern – Viskans dalgång
2	Östra Vänerns skärgårdsskogar	10	Anten - Mjörn
3	Kållands skärgårdsskogar	11	Lövskogar sydost om Göteborg
4	Tiveden	12	Risveden
5	Västra Vätterstranden	13	Södra Götaälvs dalgång med omgivande fjällar
6a	Västergötlands platåberg: Kinnekulle	14	Kungälvns lövskogar
6b	Västergötlands platåberg: Lugnåsen	15	Bohusläns randlövskogar
6c	Västergötlands platåberg: Billingen med Valle och Klyftamon	16	Bredfjället
6d	Västergötlands platåberg: Mösseberg	17	Örekilsälven - Munkedal
6e	Västergötlands platåberg: Älleberg	18	Kynnefjäll
6f	Västergötlands platåberg: Planta-, Gerums- och Varvsberget	19	Edsleskog - Dalformationen
6g	Västergötlands platåberg: Halle- och Hunneberg	20	Stora Le
7	Herrljunga och Vårgårds lövskogar	21	Tresticklan
8	Åsundens lövskogar - Kölingared		

Värdetrakter för skog i Västra Götalands län. Hjo kommun omfattas av område 5, Västra Vätterstranden (som sammanfaller med värdetrakt för ädellöv- och trivallövskog på föregående karta). Ett område som på regionalt plan är påfallande rikt på lövträdsbevuxna miljöer som hagmarker, ekmiljöer, lövsumpskogar och alléer. Området bedöms ha en hög prioritet för formellt skydd. Källa: Strategi för formellt skydd av skog i Västra Götalands län (2019).

1.3 Landskapskaraktärsområden i Hjo kommun

Landskapet i Hjo kommun delas här in i fyra områden med gemensamma karaktärsdrag: Guldkrokens helåkersbygd, Hjo stad, Kåkindsslätten och Hökensås skogsbygd. Karaktärsområdena sträcker sig utanför kommungränsen, men beskrivningen i följande avsnitt fokuserar främst på de delar av karaktärsområdena som ligger inom Hjo kommun. Gränserna i landskapet är inte heller skarpa utan präglas av övergångszoner. Indelningen av karaktärsområden är inspirerad av regionindelningen från *Agrarhistorisk landskapsöversikt: Västergötland och Dalsland* (Mascher 2002).

Karaktärsområden Hjo kommun

Guldkrokens
helåkersbygd	Hökensås
skogsbygd
Hjo stad	Kåkindsslätten

0 2 4 km

Guldkrokens helåkersbygd

Slätten utmed Vätterstranden domineras av herrgårdarnas odlingslandskap med stora sammanhängande åkrar, alléer och välbevarade byggnader. Stora delar av herrgårdsskapet är utsett till riksintresse för kulturmiljövård. Åkermarkerna bryts av med ekhagar, blandlövhagar och barrskogspartier. Guldkroksbygden är en gammal lokal benämning på det bördiga jordbrukslandskapet längst Vättern som omger Hjo. Vättern med strand är utsett till riksintresse för rörligt friluftsliv och söder om Hjo finns vandringsleder och cykelleder. Karaktärsområdet avgränsas i väster av Hökensås sluttning och i övergången blir landskapet mer böljande och landskapet mer mosaikartat.

Hjo stad

Småstadsmiljön i Hjo är utsedd till riksintresse för kulturmiljövård, som en viktig skeppningsort till Östergötland, sitt medeltida stadsnät, välbevarade träbebyggelse och kurortsmiljö vid Vättern från 1900-talet. Hjoåns dalgång med naturreservat sträcker sig igenom staden från Vättern mot Mullsjön.

Hökensås skogsbygd

Hökensås är en urbergsplatå med mjukt kuperat isälvslandskap i sluttningarna. Uppe på platån sträcker sig ett stort sammanhängande skogsområde från söder till norr (med avbrott vid Mullsjön). Skogarna domineras av produktionsskog, på de karga sandiga markerna tall med hedliknande skogstyper och gran på rikare marker. Det finns flera småsjöar, kärr och högmossar samt lövsumpskog i anslutning till bäckar. Längs dalsidorna förekommer småskaliga odlingslandskap med stenmurar och röjningsrösen samt några mindre odlingsmarker uppe på platån. I kanten mellan skog och slänterna österut har man storslagen utsikt över jordbrukslandskapet och Vättern.

Södra delen av karaktärsområdet är utsett till riksintresse för friluftsliv. Det finns flera vandringsleder och cykelleder samt rekreationsområde Högaliden i sluttningen ner mot Mullsjön. Norra delens skogsområde kopplas samman med Tivedskogarna.

Kåkindsslätten

Väster om Hökensås breder ett sammanhängande slättlandskap ut sig. I östra delen, som omfattas av Hjo kommun, är landskapet mer kuperat och påverkat av Tidans dalgång. I sluttningen mot Hökensås övergår slättbygden i en mer mosaikartad skogsbygd. Bebyggelsen består av större gårdar med alléer, småskaliga jordbruk samt tätare bebyggelse kring Blikstorp, Korsberga och runt Mullsjön.

Längs Tidans dalgång med biflöden (Yan och Lillån) finns flera våtmarker och översvämningsmarker. Vid kommungränsen nordväst om väg 194 finns ett område som är utsett till riksintresse för naturvård för sina värdefulla ängs- och naturbetesmarker med lång hävdkontinuitet och rikt fågelliv.

I.4 Fördjupning karaktärsområde Guldkrokens helåkersbygd

*”I vän och fager Guldkroksbygd
se vida åkrar, vackra ängar,
under åsens höga skydd,
se alla täcka örtesängar,
se skogklädd ås i västerled,
som guldbeströs, när sol går ned”*

Okänd hembygdsskald citerat ur Cederbom 1921.

Landskapets form

Karaktärsområdet utgörs av en flack kustremsa som övergår i ett mer kuperat landskap vid sluttningarna till Hökensås. De leriga moränjordarna och sandområdena längs Vätterstranden utgör ett storskaligt odlingslandskap och sluttar ner mot sjön. I sluttningen till Hökensås dominerar isälvsavlagringar som skapar ett mer kulligt landskap. Höjdskillnaderna tillsammans med det öppna landskapet ger milsvid utsikt över Vättern. Blicken söker sig nerför sluttningarna åt öster och Vättern blir ett tydligt landmärke för att orientera sig i landskapet med sin nord-sydliga riktning.

Odlingslandskapet som sluttar ner mot Vättern och kantas av en trädridå. Foto taget vid Spakås, strax söder om Hjo.

Kustlinjen är relativt rak och i södra delen av området är jordlagren mäktiga av sand vilket med vågornas erosion skapat branta strandbrinkar. Ännu längre söderut, i Munkaskosområdet har området tydliga spår från hur strandlinjen förskjutits under inlandsisens avsmältning i form av strandvallar som kan ses längre upp i landskapet. Åar och bäckar skär igenom på sina ställen och skapar raviner i de lösa jordlagren.

Området präglas av herrgårdarnas helåkerslandskap med inslag av mindre jordbruksenheter. Odlingsmark bryts även av med lövträdsbeklädda ängs- och hagmarker, alléer i anslutning till herrgårdarna och barrskogspartier. Mellan odlingslandskapet och strandlinjen finns på många ställen en ridå av träd. På isälvsavlagringarna i Hökensås sluttning dominerar tallskog. Karaktärsområdet

avgränsas i söder där odlingsmarken blir mer bruten och mosaikartad. I norr övergår Vätterstranden till ett mer kargt och kuperat landskap som domineras av barrskog.

Landskapets tidsdjup

Landskapet är starkt präglad av jordbruket som pågått sedan medeltiden, främst i form av storgodsbruk. De större herrgårdarna (Ulvhult, Ekhammar, Munkeberg, Almnäs, Moanäs och Hjällö) i området har utsetts som riksintresse för kulturmiljövård. Främst för sin välbevarade bebyggelse från 1700–1900-tal och för sitt typiska herrgårdslandskap med stora sammanhängande åkrar kantade av raka alléer. Runtomkring herrgårdarna finns även väl bevarade torpmiljöer och hagmarker med lång hävdkontinuitet och äldre grova lövträd. Med jordbrukets rationalisering har åkrarna blivit större sammanhängande enheter kring herrgårdarna och gårdar.

Även tre medeltida kyrkor i området är välbevarade och ingår i riksintresseområdena: Norra Fågelås kyrka från 1100-talet, Södra Fågelås kyrka från 1600-talet och Grevbäcks kyrka från 1300-talet. Kring kyrkorna har byar byggts upp med prästgård, skola och bostadshus. Förutom runt kyrkorna och herrgårdarna så är bebyggelsen i området framför allt uppbyggd kring bruken och mindre bruksenheter. Fler gårdar har uppkommit under 1900-talet. Bebyggelsen har expanderat kring framför allt Korsgården, Grevbäck och Gate.

En stor areal av de marker i området som på Häradsekonomiska kartan från 1877–1882 var glest lövträdsbeklädda ängs- och hagmarker är idag uppodlade eller igenväxta med barrskog/blandskog. Dagens kvarvarande hagmarker och lövträdsmiljöer kan ses som fragment av den historiska markanvändningen. Även stengårdsgårdar/stenmurar, odlingsrösen och fossil åkermark utgör spår av hur landskapet tidigare sett ut. Landskapet har till stor del blivit öppnare men också fått tydligare kontraster mellan odlingsmark och skogsmark, vilket ger en mer mosaikartad visuell upplevelse av olika "rum" i landskapet.

Bild 2. Grevbäcks ekhage. Ekhagen kan ses som ett karaktärsgeivande kvarvarande fragment av tidigare markanvändning.

Landskapets ekologi

Vättern är utsett till riksintresse för naturvård för sin fina vattenkvalitet, ett kallt näringsfattigt vatten som ger goda förutsättningar för krävande vattenlevande arter. Längs kustlinjen växlar landskapet närmast Vätterstranden mellan åkrar som sträcker sig hela vägen ner, löv- och blandskog och på vissa ställen smala remsor med öppen sandstrand. Kantzoner längs stranden och vattendrag fyller viktiga ekologiska funktioner som naturliga filter som hindrar näringsämnen att nå vattnet.

Det milda klimatet intill Vättern gör att vegetationen mer liknar sydligare klimat än omgivande landskap, vilket gett goda förutsättningar för jordbruk och ädellövskog. Områdets naturvärden är starkt kopplade till det mångtusenåriga jordbruket och herrgårdsmiljöerna. Lång hävdkontinuitet av gräsmarker i form av främst betesmark har skapat artrika miljöer med stor mångfald av kärlväxter och utgör livsmiljö för pollinerare. På regionalt plan pekas områdets gräsmarker, lövskog och ekmiljöer ut som särskilt värdefulla. Kantzoner, åkerholmar och odlingsrösen utgör även viktiga småbiotoper och spridningsvägar för arter i odlingslandskapet.

Naturbetesmarkerna i området är i flera fall be vuxna med äldre träd, framför allt ekar. Ekahagar med grova gamla träd är värdefulla element i landskapet genom att de utgör livsmiljö för en stor mängd arter. Både ädellövskogar och triviallövskogar i området utgör värdekärnor och värdeetrakter som är särskilt värdefulla på regional nivå. I området finns flera naturreservat och natura 2000-områden utnämnda för sin förekomst av grova ekar och andra äldre lövträd samt för sina betade gräsmarker.

Betesmarker och slåttermarker har till viss del odlats upp eller växt igen med skog. På flera ställen finns blandskog och barrskog. På sandiga torra områden främst tall. Längs vattendrag som rinner ner mot Vättern finns frodig gråalsdominerad lövskog och sumpskog. Runt Erlandstorpssjön finns värdekärnor för våtmarker.

Rekreativvärden och friluftsliv

Hela Vättern med öar och stränder utgör riksintresse för rörligt friluftsliv. Närheten till Vättern med vattenanknutna friluftaktiviteter, landskapsbilden och natur- och kulturlandskapet är värdelement som skapar en attraktiv rekreativmiljö i karaktärsområdet.

Framför allt söder om Hjo, från strandpromenaden till Almnäs bruk, är landskapet intill Vättern lättillgängligt infrastrukturmässigt. Längs den gamla landsvägen söderut går cykelleder och vandringsleden Pilgrimsleden. Det finns även mindre stigar som leder ner till stranden och rastplatser vid naturreservaten.

Landskapets känslighet

Begreppet *känslighet* syftar till att belysa karaktärsdrag och nyckelelement som är känsliga för förändring -om landskapet ska bibehålla sin nuvarande karaktär.

Landskapsbilden med det öppna odlingslandskapet och vyerna ner mot Vättern är områdets tydligaste karaktärsdrag. Vida vyer innebär ett visuellt exponerat landskap som generellt är känsligt för nya tillägg då även små tillägg kan synas på långt håll och bryta av siktlinjer. Tillägg i landskapet kan påverka både utblickar och läsbarheten av landskapets kulturhistoriska samband.

Det öppna landskapet med dess natur- och kulturvärden är framför allt beroende av fortsatt jordbrukande i området. Därför finns en känslighet för fragmentering av odlingsmarken till följd av till exempel bebyggelse. Exploatering som delar upp nuvarande odlingsmark i olika stycken kan få konsekvenser att marken blir mindre lönsam att bruka.

För att kulturlandskapet ska bibehålla sin karaktär bör även jordbruket ta hänsyn till element som vittnar om den historiska markanvändningen – såsom hagmarker med ek- och lövträdsmiljöer, odlingsrösen och stengärdesgårdar/stenmurar. Kvarvarande hagmarker med natur- och upplevelsevärden är känsliga för igenväxning och ytterligare fragmentering. Fragmentering kan påverka möjligheten till att hagmarkerna blir hävdade genom bete och även påverka spridningsmöjligheter negativt för arter knutna till hagmarkerna. Spridningsmöjligheter för arter kan även påverkas negativt genom barriärer i form av ny infrastruktur, byggnation och hårdgjorda ytor.

Herrgårdsmiljöerna med den välbevarade bebyggelsen är beroende av fortsatt god skötsel. För att alléerna i anslutning till herrgårdarna ska behålla sin karaktär behövs det omgivande landskapet hållas öppet.

Vätterns vattenkvalitet är känslig för förorening, dikning och vattenföretag som påverkar vattendragen ner till sjön. Strandzoners ekologiska funktion som naturligt filter bör tas i beaktning.

Friluftslivet i området är känsligt för förändringar i infrastrukturen som påverkar framkomligheten, i synnerhet i området strax söder om Hjo, som idag är det mest lättillgängliga. Upplevelsevärden av att röra sig i landskapet, kopplade till landskapsbilden, är känsliga för införande av nya element såsom byggnader. Framför allt inslag som bryter av siktlinjer ner mot Vättern.

Landskapets potential

I samband med åtgärder som rör byggnation eller ny infrastruktur finns *potential* att stärka områdets funktioner, karaktärsdrag och upplevelser av dem. Åtgärder som bidrar till att hålla landskapet öppet och siktlinjen fri ner mot vattnet kan verka stärkande.

Det finns även potential att förstärka ekologiska samband i området. Fortsatt underhåll och restaurering av gräsmarker och hagmarker kan verka stärkande. Gräsmarksstrukturer vid vägkanter, kantzoner och tätortsnära grönområden med anpassad skötsel kan fungera förstärkande och öka möjligheten till spridning mellan värdekärnorna.

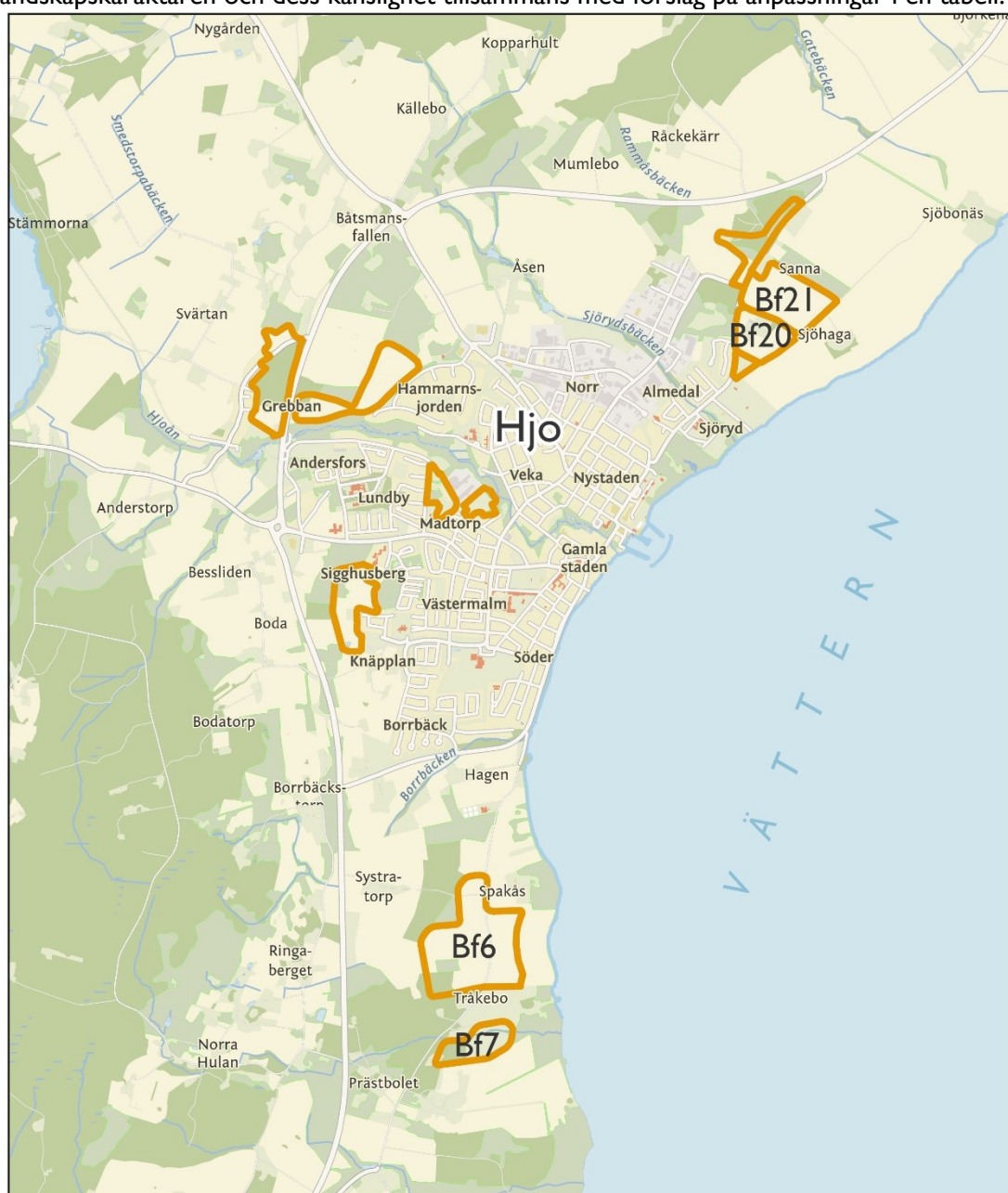
Friluftslivet kan stärkas genom utveckling av gång- och cykelbanor. Fler stigar och stråk som leder ner till vattnet kan öka tillgängligheten för vattenanknutna aktiviteter vid Vättern. Insatser för att stärka naturvärden i området kan även påverka områdets rekreativvärde positivt. Information om landskapets natur och historia, i form av till exempel skyltar, digitala guidade turer och digitala karttjänster, kan stärka upplevelsen och relationen till platsen.

DEL 2 – Fördjupad analys av föreslagna bebyggelseområden

Inledning del 2

I Hjo kommuns översiktsplan (samrådshandling 17 mars–26 maj 2025) pekas ett antal områden ut som lämpliga för ny bebyggelseutveckling. I denna del av rapporten används landskapskaraktärsanalysen från del I för att bedöma landskapets känslighet och potential vid förändring av fyra, från översiktsplanen, utpekade områden. Samtliga fyra områden för bebyggelseutveckling ligger inom karaktärsområde Guldkrokens heläkersbygd.

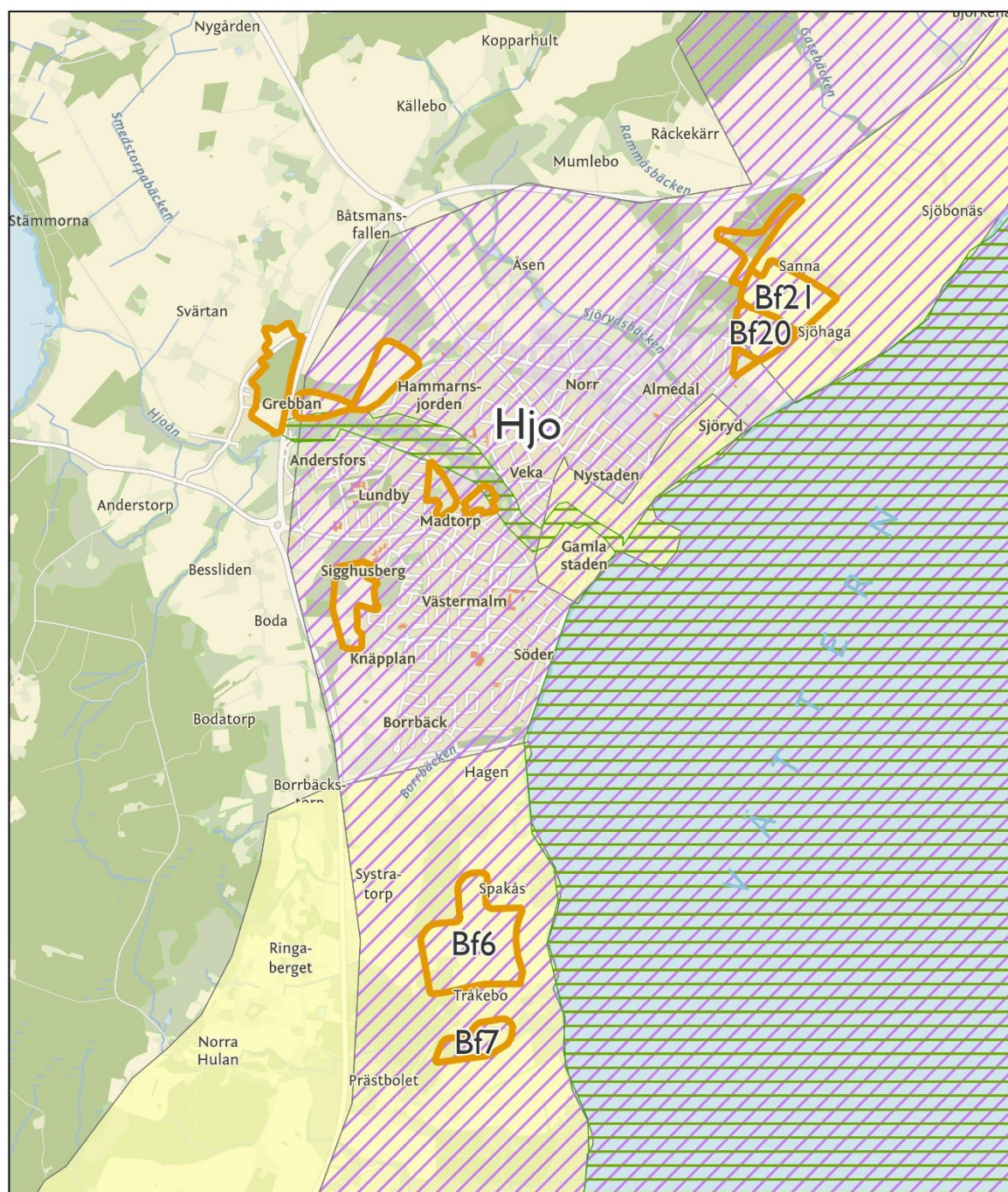
De fyra områdena, Bf6, Bf7 och Bf20 och Bf21, beskrivs i turordning. Förslagen för bebyggelseutveckling presenteras kortfattat baserat på nuvarande beskrivning i översiktsplan. Sedan följer en landskapsbeskrivning som fördjupar områdets egenskaper och förutsättningar i relation till landskapskaraktärsområdet. Avslutningsvis sammanfattas signifikanta värden för landskapskaraktären och dess känslighet tillsammans med förslag på anpassningar i en tabell.

Utvecklingsförslag ny bostadsbebyggelse i översiktsplan

 Bostadsbebyggelse

Riksintresseområden i förhållande till utvecklingsförslag

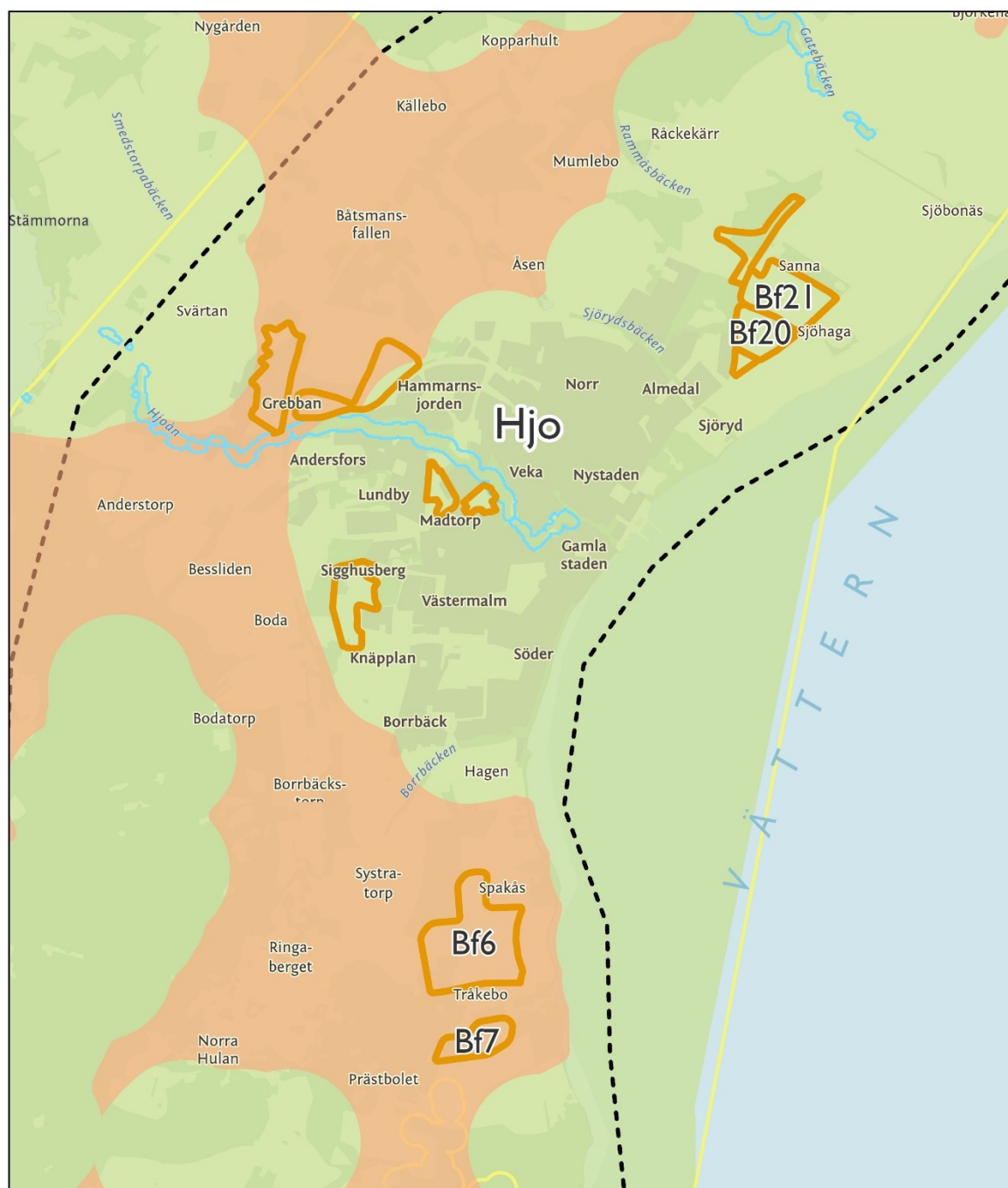
 Riksintresse för naturvård
 Riksintresse för rörligt friluftsliv

 Riksintresse för kulturmiljövård

0 400 800 m

Inzoomad version av kartan på sida 9. Bf6 och Bf7 ingår i Riksintresseområde för kulturmiljövård Norra och Södra Fågelås. Bf20 och Bf21 ingår i Riksintresseområde för kulturmiljövård Grebbäck. Samtliga områden ingår i Riksintresseområde för rörligt friluftsliv.

Värdetrakter grön infrastruktur och utvecklingsförslag

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Skyddsvärda träd	Skyddsvärda ekar	Kantzon vattendrag
Ädellöv-och triviallövs-kog	Gräsmarker (även värdenätverk)	

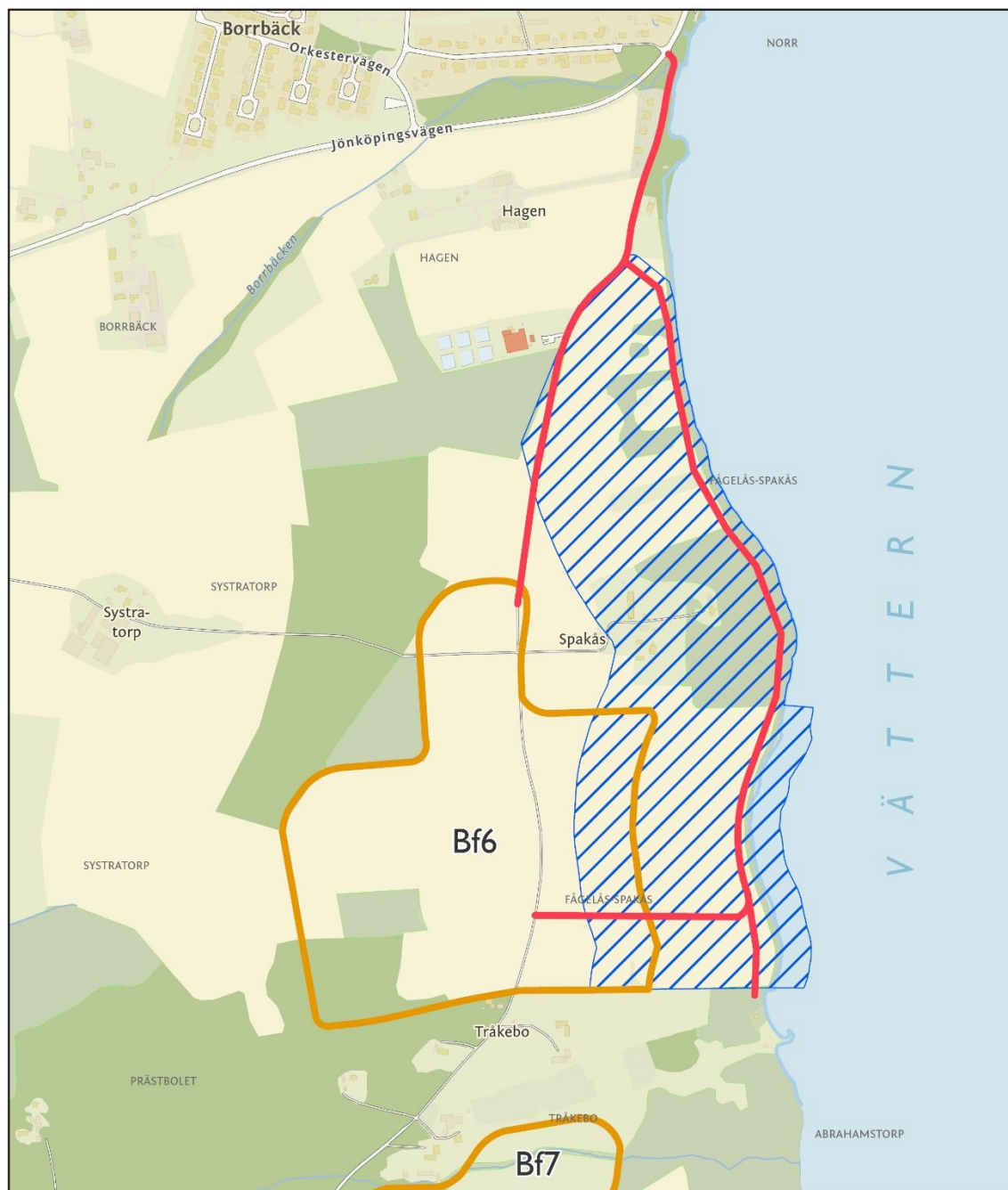

Inzoomad version av kartan på sida 11. Notera att Värdetrakt och värdenätverk för gräsmarker överlappar värdetrakt för skyddsvärda träd.

2.1 Spakås Bf6 med LIS-område

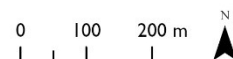
Förslaget i översiktsplanen

Ett område strax söder om Hjo stad föreslås i översiktsplanen för ny funktionsblandad bebyggelse. Östra delen är föreslaget som LIS-område med ett förslag om anläggning av småbåtshamn. Det föreslås även en ny gång- och cykelförbindelse längs stranden för att koppla ihop området med södra Hjo stad och strandpromenaden. Området utgörs idag av åkermark med vallodling och skogsmark.

SPAKÅS Bf6 - Utvecklingsförslag i översiktsplan

	Bostadsbebyggelse		Barr/blandskog		Bebyggelse
	LIS-område		Lövskog		Åker
	Ny GC-förbindelse		Öppen mark		

Landskapsbeskrivning

I Spakås strax söder om Hjo är landskapet öppet med stora sammanhängande odlingsmarker och vida vyer. Landskapet sluttar österut vilket skapar dominerande siktlinjer ner mot Vättern. Odlingsmarken sträcker sig hela vägen ner till den steniga Vätterstranden, kantad av lövträd och buskar. Längs den gamla landsvägen, som löper rakt igenom Bf6, går vandringsleden Pilgrimsleden och cykelleder. De vida vyerna innebär ett visuellt exponerat landskap som är känsligt för nya tillägg som kan bryta av siktlinjer och bli synliga på långt håll.

SPAKÅS - Riktningar, siktlinjer och leder

	Riktning i landskapet		Cykelled
	Siktlinjer		Vandringsled
	Dominanta siktlinjer
ner mot Vättern		

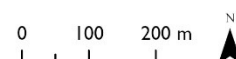
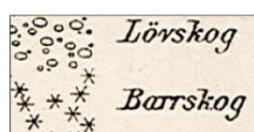
0 100 200 m

Redan i slutet på 1800-talet var åker det dominerande markslaget kring Spakåsgården. På Häradsekonomska kartan från 1877–1882 är åkerytorna symboliserade som beigegula fält. Öster om landsvägen är det lätt att föreställa sig ett helöppet landskap. Väster om landsvägen var en stor del av marken lövträdsbegrädd hagmark (de vita fälten med lövskogssymbol).

SPAKÅS - Häradsekonomska kartan 1877-1882

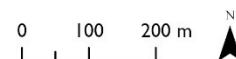

Kartan nedan visar landskapselement som, tillsammans med de vida vyerna, bidrar till landskapets karaktär samt dess ekologiska funktioner. En allé leder ner från landsvägen till Spakåsgården, en mindre herrgård som utgör en del av det karaktärgivande herrgårdslandskapet som fortsätter söderut med de större herrgårdarna. Ekhagen som gränsar till vattenreningsverket i norr kan ses som ett fragment av den på häradsekonomiska kartans större sammanhängande lövbeklädda hagmark. Stenmurar mellan gårderna, tillsammans med alléer och kantzoner i skogsbrynen utgör viktiga småbiotoper och spridningsvägar för arter i odlingslandskapet. Fornstranden, registrerad av SGU, vittnar om processer i samband med inlandsisens avsmältning. Den forna strandlinjen är inte särskilt visuellt synlig i odlingslandskapet vid Spakås.

SPAKÅS - Landskapselement

--- Fornstrand	... Stenmur
--- Dikesravin	... Allé

Bf6 består av främst av odlingsmark som idag används till vallodling. Odlingsmarken i området är kategoriserad som värdeelement i form av långliggande vall av Länsstyrelsen. Långliggande vall innebär odlingsmark som har potential att skötas som ängsmark och fungera som stödhabitat för värdekärnor av gräsmark. Odlingsmarken angränsar till värdekärnor för gräsmark i söder och ekhagen i nordväst. Hela området ingår i värdenätverk för gräsmarker och i värdetrakter för ädellöv- och triviallövskog samt skyddsvärda träd.

SPAKÅS - Grön infrastruktur

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Gräsmarker,
Värdekärna

Gräsmarker,
Värdenätverk

Triviallövskog,
Värdekärna

Ädellövskog,
Värdekärna

Odlad mark,
åkermark,
Värdeelement

Skyddsvärda träd

Ek och bergesk

Lövträd övr

0 100 200 m

Allé som löper från landsvägen ner till Spakåsgården

Vida vyer ner mot Vättern från landsvägen som löper genom Spakås och bf6.

Bilder: Det löper en trädridå i kanten mellan odlingsmark och Vättern och stranden är stenig.

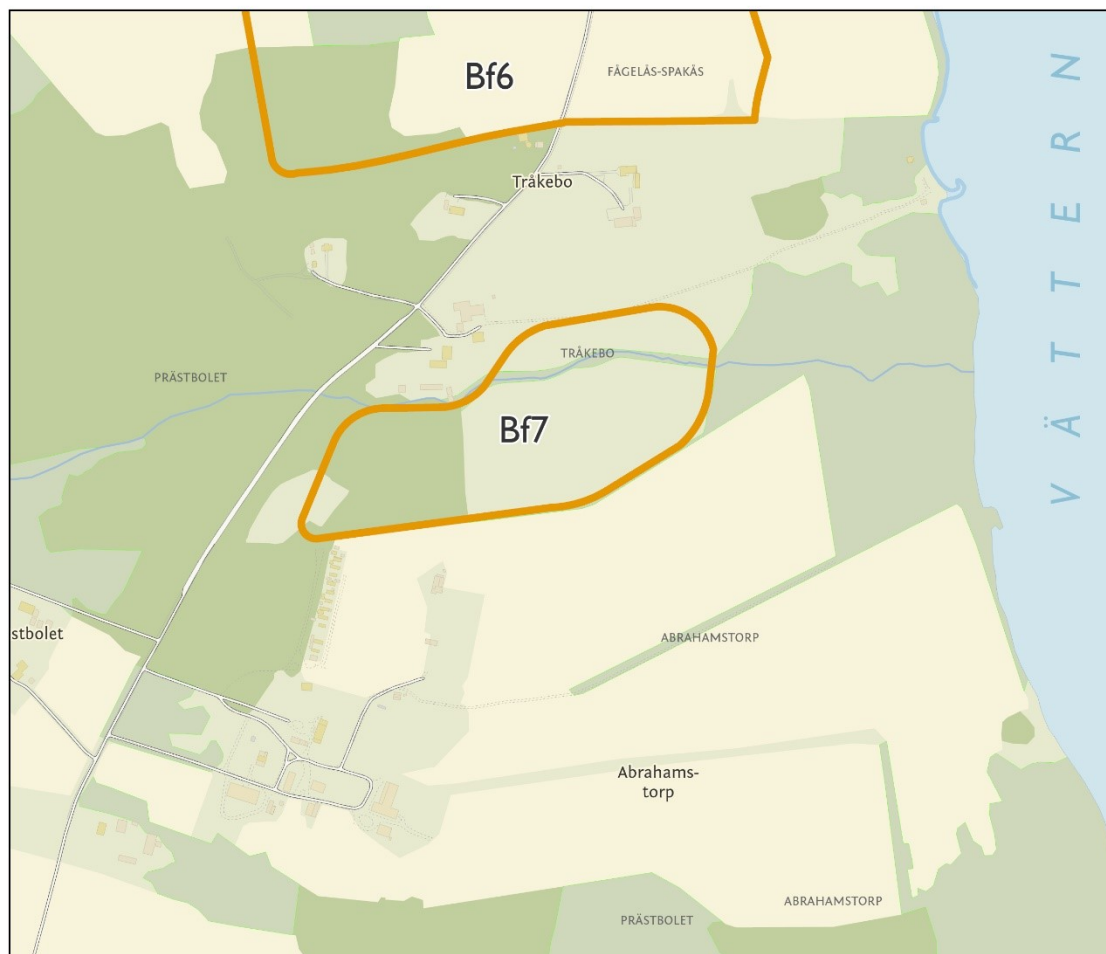
Signifikanta värden för landskapskaraktären känsliga för förändring	Rekommenderade <i>anpassningar</i> vid förändring i landskapet
<i>Landskapsbild</i>	
Öppet odlingslandskap med vida vyer ner mot Vättern. Det visuella är känsligt för nya tillägg i landskapet.	Åtgärder som bidrar till att hålla landskapet öppet kan stärka karaktären.
Siktlinjer framför allt österut ner mot Vättern.	Beakta siktlinjer i utformningen av bebyggelse. Siktlinjer ner mot Vättern kan behållas genom att bebyggelse främst planeras i Bf6:s västra delar.
Allé som karaktärgivande landskapselement kan påverkas av omgivande bebyggelse som bryter landskapet kring alléer.	Håll ett avstånd till alléer, framför allt den som leder ner till Spakåsgården.
<i>Jordbruksmark</i>	
Sammanhängande jordbruksmark, idag använd för vallodling. Fragmentering av odlingsmark kan påverka dess lönsamhet och riskerar igenväxning vid uteblivet jordbruk.	För att minimera påverkan kan bebyggelse och infrastruktur planeras så ytkoncentrerat som möjligt intill befintliga kanter i landskapet.
<i>Ekologiska samband och funktioner</i>	
Vätterns vattenkvalitet och strandzonens ekologiska funktion som naturligt filter. Strandzonen kan vara känslig för exploatering i samband med gång- och cykelväg.	En buffertzona mellan vatten och cykel- och gångväg kan beräknas för att förhindra ras, där även en del av växtligheten i form av träd och buskar bevaras.
Värdetrakt för ädellöv- och triviallövskog samt skyddsvärda träd.	Bevara och håll avstånd till befintliga lövträd, i synnerhet skyddsvärda träd.
Värdenätverk och värdetrakt för gräsmarker. Känsliga för fragmentering och barriärer i form av hårdgjorda ytor och byggnader som förhindrar spridning.	I samband med exploatering kan en anpassad skötsel av gräsmarker (längs vägkanter, gröna stråk mellan bebyggelse och grönområden), bidra till att stärka ekologiska funktioner.
Småbiotoper och spridningsvägar i form av stenmurar, alléer och kantzoner vid skogsbryn och trädridån vid Vättern.	Bevara stenmurar, alléer och trädridåer. Stärk ekologiska funktioner av skogsbryn genom anpassad skötsel.

Friluftsliv	
Pilgrimsled och cykelleder längs Gamla landsvägen kan påverkas både av förändringar i landskapsbilden och med ökande trafikbelastning.	Beakta siktlinjer i utformningen av bebyggelse. Planera för gång-och cykeltrafikanter.
Närheten och tillgången till Vättern med vattenanknutna aktiviteter.	En ny gång-och cykelväg längs vattnet tillgängliggör Vätterstranden för friluftsliv och öppnar upp för nya upplevelser av landskapet. Informationsskyltar och rastplatser. På så sätt kan förslaget stärka friluftsvärden i området.

2.2 Tråkebo Bf7

Förslaget i Översiktsplanen

Ett område cirka 1,5 km söder om Hjo stad, strax söder om Spakås, föreslås i översiktsplanen för ny funktionsblandad bebyggelse. Främst permanentbostäder men även service. Det aktuella området ligger mellan den gamla landsvägen och Vättern, är cirka fyra hektar stort och består idag av hagmark och betesmark. Området är privatägt och fastighetsägarens intention är att kunna erbjuda ett femtiotal naturnära bostäder på området.

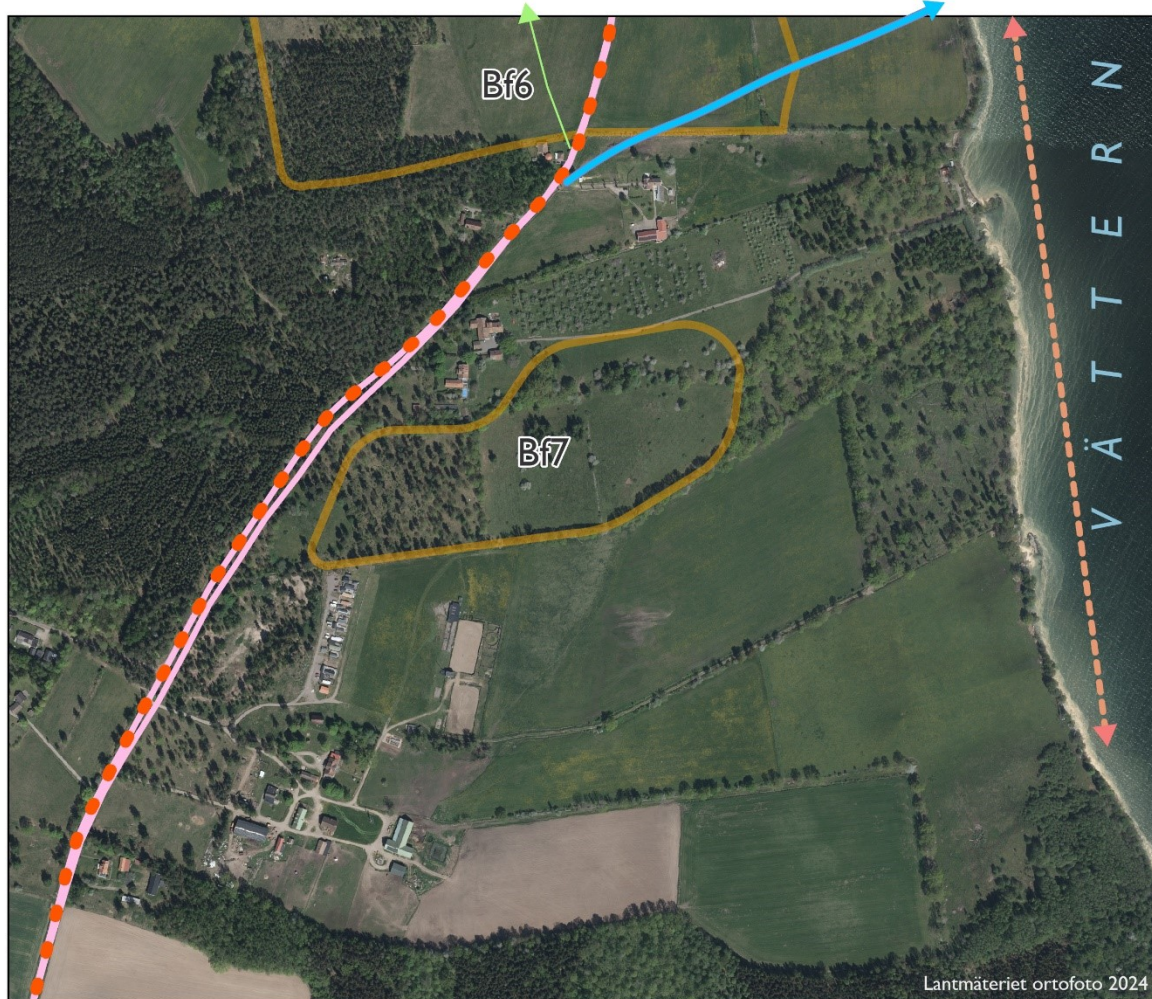

TRÅKEBO Bf7- Utvecklingsförslag i översiktsplan

Bostadsbebyggelse	Lövskog	Åker
Barr/blandskog	Öppen mark	

Landskapsbeskrivning

Landskapet blir mer brutet och mosaikartat söder om Spakås, hagmarker och tomter bryts av med barr- och lövskogspartier på båda sidor av den gamla landsvägen. Vandrings- och cykelleder går längs vägen och i aktuell sträckning går det knappt att skymta Vättern då siktlinjer bryts av trädbestånd och byggnader. Nya byggnader och infrastruktur i området innebär en viss påverkan på landskapsbilden. Men landskapets uppbrutenhet gör landskapsbilden mer tålig för nya tillägg i landskapet – så länge dessa anpassas till topografi och andra karaktärsgivande element i landskapet.

TRÅKEBO - Riktningar, siktlinjer och leder

	Riktning i landskapet		Cykelled
	Siktlinjer		Vandringsled
	Dominanta siktlinjer
ner mot Vättern		

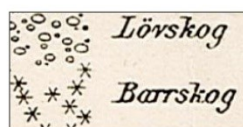
0 100 200 m

Området är till största del åkermark på Häradsekonomska kartan från 1877–1882. Åkermarken är omgiven av lövträdsbegrädd hagmark (vita ytor med lövskogssymbol) och slåttermark (gröna ytor med lövskogssymbol). Det går att föreställa sig ett 1800-talets landskap som var öppnare och växlade mellan åker och gles hagmarksskog på bägge sidor av landsvägen. Från mitten på 1900-talet till slutet av 1900-talet användes marken till frukt- och bärödling. Landskapsbilden har till stora delar varit under förändring de senaste 150 åren och spår finns kvar i olika tidslager.

TRÅKEBO - Häradsekonomska kartan 1877-1882

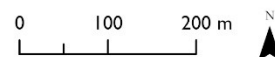
Kartan nedan visar landskapselement som bidrar till landskapets karaktär och ekologiska funktioner. Hela Bf7 utgörs av hagmark, både öppen och trädbeklädd. I öster angränsar Bf7 till en ekhage som tillsammans med övrig hagmark kan ses som ett fragment av 1800-talets breda remsa av lövskog längst strandlinjen, då sammanhängande med ett större skogsparti söderut. I norr gränsar Bf7 till fruktodling, som vittnar om 1900-talets frukt- och bärödling som även omfattade stora delar av Bf7. Inom området finns stenmurar och flera odlingsrösen.

Bf7 ligger på en höjd som sluttar ner mot Vättern med terrassformade fornstrandlinjer. Det löper en dikesravin genom området som är kantad med lövträd. Ån som löper igenom dikesravinen omfattas av Vätterns vattenskyddsområde, i dikesfåran rinner det dock bara vatten en kortare period under våren.

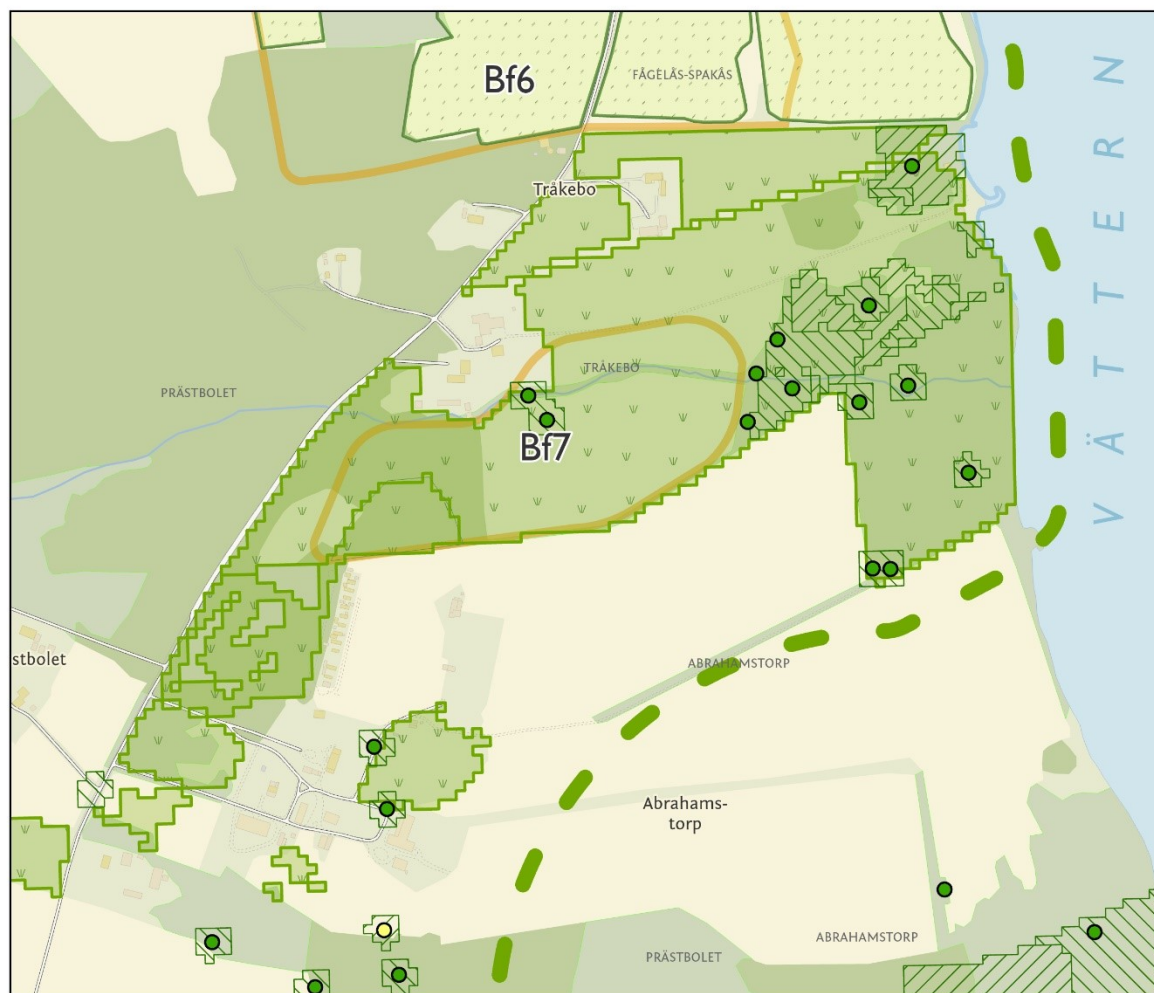

TRÅKEBO - Landskapselement

----- Fornstrand	Stenmur
--- Dikesravin	Allé

Området utgör idag värdekärna för gräsmarker och ingår i ett värdenätverk vilket innebär att det finns goda spridningsmöjligheter mellan värdekärnor för arter knutna till gräsmarker. Bf7 ligger även inom vädetrakt för lövskog och skyddsvärda träd, och inom området växer två jätteekar i dikesravinens kant. Ekhagen som angränsar till Bf7 i öster utgör även värdekärnor för både ädellövskog och triviallövskog.

TRÅKEBO - Grön infrastruktur

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Gräsmarker,
Värdekärna

Gräsmarker,
Värdenätverk

Triviallövskog,
Värdekärna

Ädellövskog,
Värdekärna

Odlad mark,
åkermark,
Värdeelement

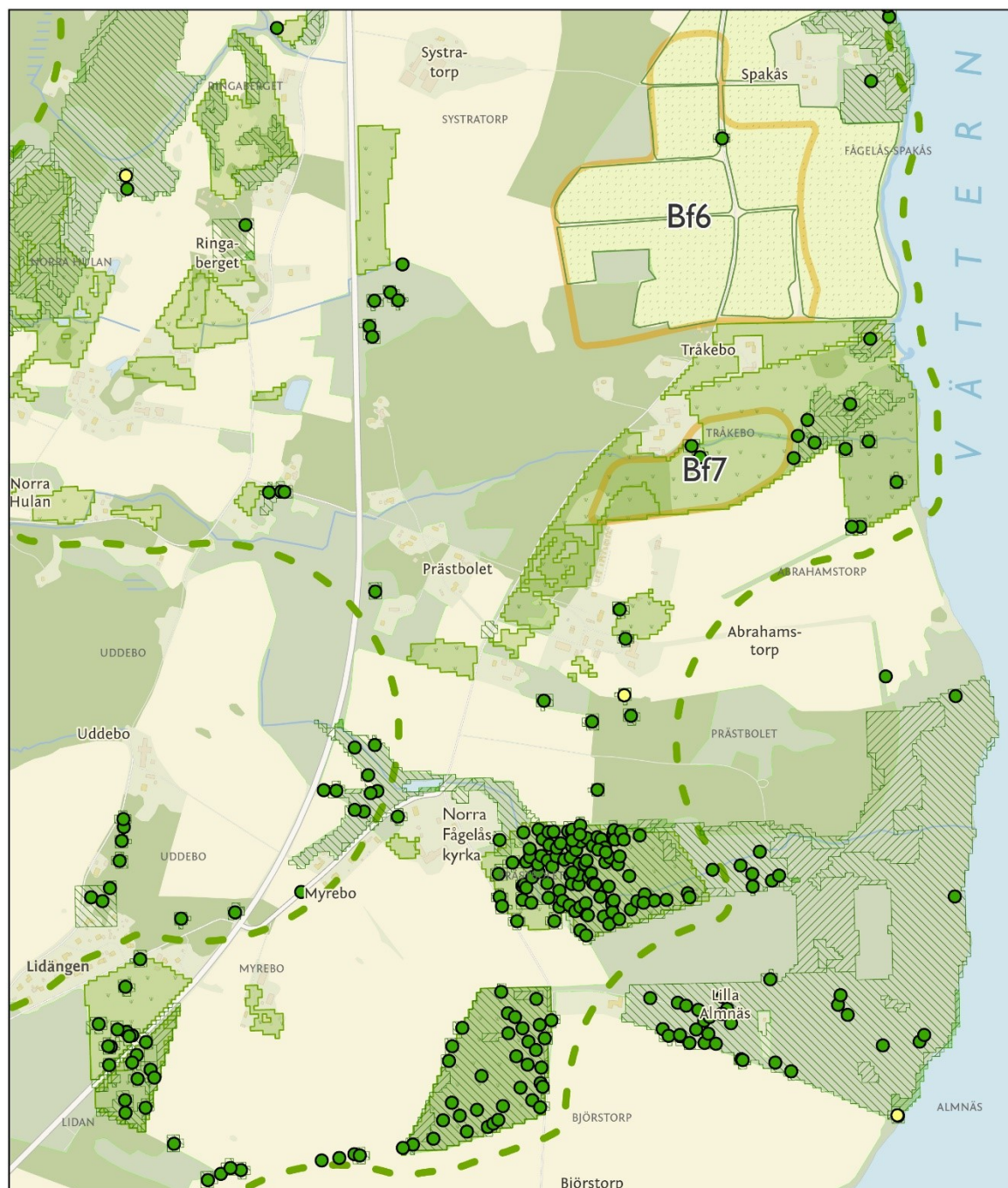
0 100 200 m

Skyddsvärda träd

● Ek och bergkek

● Lövträd övr

TRÅKEBO - Grön infrastruktur

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Gräsmarker,
Värdekärna

Gräsmarker,
Värdenätverk

Triviallövskog,
Värdekärna

Ädellövskog,
Värdekärna

Odlad mark,
åkermark,
Värdeelement

0 200 400 m

Skyddsvärda träd

● Ek och bergesk
○ Lövträd övr

Samma karta som föregående sida men här utzoomad med syftet att se hur värdekärnorna förhåller sig till varandra i en större skala.

Bild vänster: Dikesravin kantad med lövträd. Bild höger: Bf7 består till största del av öppen betesmark med stenmurar, odlingsrösen och träd i kanter.

Bild vänster: Österut, nedanför sluttningen, skapad av den gamla fornstranden, avgränsas området av en välhävdd ekhage med Vättern som skymtar bakom. Bild höger: Bf7 ligger på en höjd som på några få ställen har siktlinjer ner mot Vättern.

Tät skog på västra sidan landsvägen och tallb eklädd betesmark på öster sida ner mot Tråkebo.

Signifikanta värden för landskapskaraktären känsliga för förändring	Rekommenderade <i>anpassningar</i> vid förändring i landskapet
<i>Landskapsbild</i>	
Mosaikartat brutet landskap med skogspartier, hagmarker och mindre gårdar.	Brutenheten gör landskapsbilden mer tålig för nya tillägg i landskapet. Byggnader och infrastruktur bör dock anpassas till landskapet vad gäller topografi, skala och utformning för att smälta in i landskapsbilden.
Element som vittnar om historisk markanvändning som hagmarker, odlingsrösen och stenmurar.	Bevara element i största möjliga mån. Fortsatt hävd av omgivande hagmarker.
<i>Jordbruksmark</i>	
Sammanhängande jordbruksmark, idag använd som betesmark och fruktodling. Fragmentering av jordbruksskiftet kan påverka dess lönsamhet och riskerar igenväxning vid uteblivet jordbruk.	För att minimera påverkan kan bebyggelse och infrastruktur planeras så koncentrerat som möjligt intill befintliga kanter i landskapet. På så sätt kan man möjliggöra för fortsatt hävd i form av bete och fruktodling i de omgivande markerna.
<i>Ekologiska samband och funktioner</i>	
Värdenätverk och värdetrakt för gräsmarker. Känsliga för fragmentering och barriärer i form av hårdgjorda ytor och byggnader som förhindrar spridning.	Bevara så stor areal som möjligt av gräsmark. I samband med exploatering kan en anpassad skötsel av gräsmarker (längs vägkanter, gröna stråk mellan bebyggelse och grönområden), bidra till att bibehålla och stärka ekologiska funktioner.
Värdekärna och värdetrakt för ädellöv- och triviallövsog samt skyddsvärda träd.	Bevara och håll avstånd till befintliga lövträd, i synnerhet skyddsvärda träd.
Småbiotoper och spridningsvägar i form av stenmurar, alléer, trädkanter och dikeskant.	Bevara stenmurar, alléer och trädkanter och håll avstånd. Stärk ekologiska funktioner av skogsbryn genom anpassad skötsel.
<i>Friluftsliv</i>	
Pilgrimsled och cykelleder längs Gamla landsvägen kan påverkas både av förändringar i landskapsbilden och med ökande trafikbelastning.	Beakta landskapsbilden. Planera för gång-och cykeltrafikanter vid anläggning av ny infrastruktur.
Närheten och tillgången till Vättern för det rörliga friluftslivet.	Ny infrastruktur har potential att stärka det rörliga friluftslivet genom ökad tillgänglighet till Vättern för boende och allmänheten.

2.3 Sannaområdet Bf2I och Dalslund Bf20

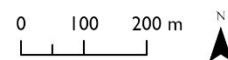
Förslaget i Översiktsplanen

Ett område i direkt anslutning till Hjo stads norra delar, föreslås i översiktsplanen för ny funktionsblandad bebyggelse, främst permanentbostäder men även service. I Översiktsplanen benämns de två områdena som Dalslund Bf20 och Sannaområdet Bf2I. I följande avsnitt kallas Bf20 och Bf2I gemensamt för Sanna. Det aktuella området är delvis kommunalt ägt (Bf2I) och delvis privatägt i två olika fastigheter (Bf20). Området består främst av tätortsnära jordbruksmark. Inom Bf20 ligger ett stort åkeri. En gång- och cykelväg föreslås vid etablering på området. Gång- och cykelvägen kompletterar och möjliggör även en längre rundtur på gång- och cykelvägar i de norra delarna av Hjo.

SANNA Bf20 & Bf2I - Utvecklingsförslag i översiktsplan

Bostadsbebyggelse	Barr/blandskog	Bebyggelse
Ny GC-förbindelse	Lövskog	Industri/handel
	Öppen mark	Åker

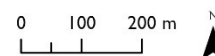
Landskapsbeskrivning

Området ligger i kanten mellan tät bebyggelse och odlingslandskap. Landskapet är och platt med svag sluttning österut som ger bitvis fria siktlinjer ner mot Vättern. I utkanten av tätortsbebyggelsen breder stora sammanhängande odlingsmarker ut sig, med några mindre gårdar och en rad av bostadshus öster om Karlsborgsvägen. I norr avgränsas Bf2I av ett skogsparti med lövskog som skapar ett avgränsat landskapsrum - vilket visuellt mer hänger ihop med tätortsbebyggelsen än det större öppna odlingslandskapet norrut. Övriga skogspartier tillsammans med åkeriet fungerar också som "rumsavdelare" som bryter av i landskapet. Den direkta anslutningen till Hjo stad gör området tillgängligt för friluftslivet. Området ligger nära Hjo camping intill Hjo stadspark och Sanna friluftsområde med vandringsstigar på andra sidan Karlsborgsvägen. Det finns möjlighet att koppla ihop befintliga stråk och leder genom grusvägen som leder mellan Karlsborgsvägen och Sjöbonäs, samt genom lövskogen norr om Bf2I.

SANNA - Riktningar, siktlinjer och leder

- Riktning i landskapet
- Siktlinjer
- Dominanta siktlinjer ner mot Vättern
- Cykelled
- Vandringsled

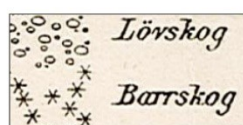

Precis som idag så består området till största delen av åkermark på Häradsekonomiska kartan från 1877–1882. Lövskogen norr om Bf21 var på Häradsekonomen lövträdsbeklädd hagmark, åkerholmen i anslutning till Dalslund likaså. Gården Sjöheden var omgiven av lövträdsbeklädd hagmark (vita ytor med lövskogssymbol) och slättermark (gröna ytor med lövskogssymbol). Vägarna som ledde till Sjöheden var allébeklädda. 1800-talets landskap var troligen mer öppet med glesa trädbestånd men också mer mosaikartat. Idag blir kontrasterna starkare mellan öppen åkermark och skogspartier.

SANNA - Häradsekonomiska kartan 1877-1882

0 100 200 m N

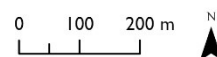

Kartan nedan visar landskapselement som bidrar till landskapets karaktär och ekologiska funktioner. Området har en karaktär av det storskaliga öppna odlingslandskapet med större gårdar (Sjöhaga och främst Sjöbonäs) som utgör en del av det sammanhängande herrgårdslandskapet som fortsätter norrut. Ner till gårdarna löper raka allébeklädda vägar. Mellan Karlsborgsvägen och Sjöbonäs, söder om Bf20 och Bf21 går en delvis gles allébeklädd grusväg parallellt med Vättern. Lövskogen norr om Bf21 utgör ett rumsskapande landskapselement, som även vittnar om den äldre markanvändningen. Skogen är relativt gles och består i sydkanten främst av ek, asp och björk samt enar som visar på en kontinuitet av öppenhet. Skogspartier och alléer kan fungera som småbiotoper och spridningsvägar i ett annars öppet landskap.

SANNA - Landskapselement

●●● Allé

Hela området ligger inom värdetrakt för trivial- och ädellövsog samt skyddsvärda träd. Utspritt finns ett antal skyddsvärda träd som utgör värdekärnor för lövsog. Även om lövsogen norr om Bf21 inte är registrerad som värdekärna har den potential att fungera som ett stödhabitat för övriga värdekärnor inom värdetrakten.

SANNA - Grön infrastruktur

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Skyddsvärda träd

- Ek och bergek
- Lövträd övr

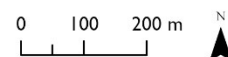

Bild vänster: Landskapet är öppet men bryts av i norr av ett lövskogsparti, bilden tagen från Karlsborgsvägen. Bild höger: Utsikt från nordöstra hörnet vid Karlsborgsvägen. På sina ställen är det fria siktlinjer ner mot Vättern

I skogsbrynet som är vänt mot söder växer aspar, ekar, björkar och enar.

Bild vänster: Allébeklädd grusväg med Bf20 och Bf21 till vänster, med lövskogen i bakgrunden. Sjöhaga gård ner till höger. Bild höger: Utsikt österut ner mot Vättern från samma grusväg.

Signifikanta värden för landskapskaraktären känsliga för förändring	Rekommenderade <i>anpassningar</i> vid förändring i landskapet
<i>Landskapsbild</i>	
Öppet odlingslandskap med vyer ner mot Vättern. Det öppna landskapet bryts av med ett skogsparti norr om Bf21 som skapar ett landskapsrum.	Åtgärder som bidrar till att hålla landskapet öppet kan stärka karaktären. Brutenheten bidrar till att landskapet blir mer tålig för nya tillägg. Bevara skogspartiet för att behålla landskapsrummet.
Siktlinjer framför allt österut ner mot Vättern.	Beakta siktlinjer i utformningen av bebyggelse. Siktlinjer ner mot Vättern kan behållas genom att bebyggelse främst planeras från söder till norr.
Allé som karaktärgivande landskapselement kan påverkas av omgivande bebyggelse som bryter landskapet kring alléer.	För att minimera påverkan på allén som leder ner mot Sjöhagagården bör ett avstånd hållas. Grusvägen mellan Karlsborgsvägen och Sjöbonäs gård med allé bör bevaras.
<i>Jordbruksmark</i>	
Sammanhängande jordbruksmark. Fragmentering av odlingsmark kan påverka dess lönsamhet och riskerar igenväxning vid uteblivet jordbruk.	För att minimera påverkan kan bebyggelse och infrastruktur planeras så koncentrerat som möjligt intill befintliga kanter i landskapet.
<i>Ekologiska samband och funktioner</i>	
Värdetrakt för ädellöv- och trivallövskog samt skyddsvärda träd.	Bevara och håll avstånd till befintliga lövträd, i synnerhet skyddsvärda träd. Bevara lövskogsparti med skogsbyn vänt åt söder i angränsning till områdets norra del.
Småbiotoper och spridningsvägar i form av alléer och kantzoner vid skogsbyn.	Bevara och förstärk alléer. Stärk ekologiska funktioner av skogsbyn genom anpassad skötsel.
<i>Friluftsliv</i>	
Cykelled längs landsvägen kan påverkas av både förändring av landskapsbilden och med ökande trafikbelastning.	Beakta siktlinjer i utformningen av bebyggelse. Planera för gång och cykeltrafikanter.
Närheten och tillgången till Vättern för det rörliga friluftslivet.	Bevara grusväg med alléer som ett stråk längs Vättern med bevarade siktlinjer österut. Allén kan förstärkas med fler träd för att öka det lantliga intrycket.

Referenser

Andersson, R., Flodin, P., & Holmberg, J. (2006). *Strategi för formellt skydd av skogsmark i Västra Götalands län*. Hämtad från Länsstyrelsen i Västra Götalands län website:
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:naturvardsverket:diva-5159>

Cederbom, L.A. (1921). *Västergötland: läsebok för skola och hem*. Uppsala:

Erixon, S. & Ericson, O. (red.) (1954). *Sveriges bebyggelse: statistisk-topografisk beskrivning över Sveriges städer och landsbygd. Landsbygden. D. 4 Bergs, Binnebergs, Breviks, Böja ...socknar*. Uddevalla: Hermes

Holmström, E. & Odenbring Widmark, M. (2004). *Västgötagårdar: en bebyggelsehistorisk översikt*. Göteborg: Länsstyrelsen i Västra Götalands län. Tillgänglig på Internet:
<http://www.o.lst.se/NR/rdonlyres/DA2BD49C-C81E-4631-A6B7-9ECA88F48160/36421/rapport200436.pdf>

Lindén, A.G. (2010). *Beskrivning till jordartskartan 8E Hjo SV*. Sveriges geologiska undersökning.

Länsstyrelsen Västra Götalands län (2019). *Regional handlingsplan för grön infrastruktur*. Rapport 2019:21

Mascher, C. (red.) (2002). *Agrarhistorisk landskapsöversikt: Västergötland och Dalsland*. Göteborg: Länsstyrelsen Västra Götaland

Schibbye, B., Noborn, T., Wade, E., Björckebaum, M., Askling, J., & Clemetsen, M. (2012). *Landskap i långsiktig planering: Pilotstudie i Västra Götaland*. Hämtad från Trafikverket website:
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:trafikverket:diva-2770>

Trafikverket (2017) *Landskapet är arenan – Integrerad landskapskaraktärsanalys, en metodbeskrivning*. Borlänge: Trafikverket

Wastenson, L., Frizell, B. & Werner, M. (red.) (2003). *Sveriges nationalatlas Västra Götaland*. Gävle: Kartförl.

Wramner, P. & Nygård, O. (2012). *Godset Almnäs i Norra Fågelås socken: natur- och naturvårdsförhållanden*. Huddinge: COMREC

Interna dokument Hjo kommun:

Översiktsplan Hjo kommun - Samrådshandling 17 mars–26 maj 2025

Vindkraftsplan Hjo kommun 2015

Naturvårdsplan Hjo kommun 2015

Översiktsplan Hjo kommun 2010

Kartmaterial:

Grundkarta, Höjddata Grid50+ och ortofoto 2024-Lantmäteriet

Grön infrastruktur – Länsstyrelsen Västra Götaland

Häradsekonomska kartan 1877-1882. Kartblad: Brandstorp 44-21, Brevik 44-2, Fogelås 44-11, Grevbäck 44-7, Hjellö 44-16, Mofalla 44-6, Spakås 44-12. Lantmäteriets historiska kartor
Jordartskartan – SGU
Markanvändningsförslag översiktsplan – Hjo kommun